

Långsam handläggning av ett tvistemål, bl.a. fråga om möjligheten att låta målet vila när ett beslut under rättegång har överklagats

Anmälan

I en anmälan som kom in till JO den 13 oktober 2003 ifrågasatte AA handläggningstiden i ett mål angående bodelning. Han uppgav bl.a. att målet ännu efter sex år inte var avgjort.

Utredning

Dagboksblad i Ångermanlands tingsrätts mål --- och Sollefteå tingsrätts mål -- -- granskades. Vidare inforrades Sollefteå tingsrätts beslut den 6 maj 1998 i mål -- --, Hovrättens för Nedre Norrland beslut den 17 februari 1999 i mål --- och -- -- samt beslut den 10 april 2003 i mål ---.

Anmälan remitterades därefter till Ångermanlands tingsrätt för upplysningar och yttrande över handläggningen av målet.

Tingsrätten (lagmannen BB) inkom med yttrande enligt följande.

Målet som anmälan avser är mål --- rotel 4, som registrerades i Ångermanlands tingsrätt den 25 februari 2002. Målet anhängiggjordes ursprungligen i Sollefteå tingsrätt av AA den 22 april 1998. Tingsrätten avvisade hans talan den 6 maj 1998. AA överklagade beslutet till Hovrätten för Nedre Norrland som den 17 februari 1999 undanröjde tingsrättens beslut och återförvisade målet till tingsrätten för förnyad handläggning. Enligt dagboksblad inkom målet till Sollefteå tingsrätt den 24 mars 1999 och handläggningen av målet påbörjades den 11 oktober 2000. Den 22 februari 2001 hölls muntlig förberedelse i Sollefteå tingsrätt. Huvudförhandling sattes ut till den 6 december 2001 men inställdes eftersom svaranden fick avbryta sin resa till Sollefteå på grund av väderleksförhållandena. Svaranden begärde ersättning för kostnaden för hyrbil men tillerkändes inte hela det begärda beloppet i beslut den 22 januari 2002. Svaranden överklagade beslutet den 12 februari 2002. Tingsrätten översände akten till Hovrätten för Nedre Norrland samma dag. Hovrätten meddelade beslut i frågan den 10 april 2003. Akten återkom till Ångermanlands tingsrätt den 22 maj 2003. Dessförinnan inkom den 12 mars 2003 till tingsrätten en skriftlig förfrågan av AA om målets fortsatta handläggning (aktbilaga 2). Den har inte besvarats. (Aktbilaga 3 är en blankett rörande beslut om målets handläggning men har inte fyllts i).

Ångermanlands tingsrätt tillkom den 25 februari 2002 efter sammanslagning av Härnösands tingsrätt, Sollefteå tingsrätt och Örnsköldsviks tingsrätt. Undertecknad tillträdde som lagman i tingsrätten den 8 maj 2003. Vad gäller handläggningen av

målet kan Ångermanlands tingsrätt endast yttra sig över handläggningen efter det att målet överflyttades till tingsrätten den 25 februari 2002.

Det kan konstateras att innehavaren av rotel 4, rådmannen Peter Svedberg, skulle ha svarat på AA:s förfrågan den 12 mars 2003 och i vart fall då ha efterhört med hovrätten när beslut kunde förväntas i den överklagade frågan och eventuellt bett att få akten tillbaka. När akten återkom till tingsrätten borde rotelinnehavaren ha vidtagit åtgärder för målets fortsatta handläggning. Att så inte kom att ske beror bl.a. på den stora arbetsbörda som tingsrätten hade under våren och svårigheterna att få domarförstärkning.

Tingsrätten har nu förordnat en pensionerad rådmann att handlägga vissa tvistemål i tingsrätten, och denne skall sätta ut nu aktuellt mål till huvudförhandling i februari eller mars 2004. Tingsrättens personal har på grund av sammanslagningen, domares sjukdom och den tidigare lagmannens avgång hösten 2002 haft en pressad arbetssituation under en längre tid. Vidare tillträdde rotelinnehavaren för rotel 4 hösten 2002. Tingsrätten har ett antal gånger försökt få förstärkning från hovrätten men hovrätten har inte haft någon fiskal eller assessor att skicka ut. Sammanfattningsvis så skall målet kunna avgöras under första kvartalet 2004.

Beslutet den 22 januari 2002 i Sollefteå tingsrätts mål – – – samt nytt dagboksblad och dom den 2 mars 2004 i Ångermanlands tingsrätts mål – – – har därefter inhämtats.

I ett beslut den 19 mars 2004 anförde *chefsJO Melin* följande.

Bedömning

Den 6 maj 1998 avvisade Sollefteå tingsrätt AA:s talan om klander av bodelning. Sedan AA överklagat beslutet undanröjde Hovrätten för Nedre Norrland den 17 februari 1999 tingsrättens beslut och återförvisade målet till tingsrätten för förnyad handläggning.

Den 24 mars 1999 lades mål – – – upp vid Sollefteå tingsrätt med anledning av hovrättens beslut. Enligt dagboksbladet vidtogs därefter nästa åtgärd först den 11 oktober 2000 då tingsrätten hade telefonkontakt med en advokat för att fråga om denne företrädde svaranden.

Ångermanlands tingsrätt har endast yttrat sig om handläggningen av målet efter den 25 februari 2002 då målet överflyttades dit. Av yttrandet framgår således inte orsaken till att några handläggningsåtgärder inte vidtogs vid Sollefteå tingsrätt förrän drygt ett och ett halvt år efter det att målet återförvisats dit. Jag kan endast konstatera att det är helt oacceptabelt att det dröjer så länge innan handläggningen av ett mål påbörjas.

När målet överflyttades till Ångermanlands tingsrätt hade akten ett par veckor tidigare översänts till Hovrätten för Nedre Norrland. Svaranden hade överklagat Sollefteå tingsrätts beslut den 22 januari 2002 att endast tillerkänna henne viss ersättning för kostnad i samband med en inställelse till en huvudförhandling som ställdes in. Den 10 april 2003 avslog hovrätten överklagandet och akten återkom till tingsrätten den 22 maj 2003.

I 49 kap. 11 § rättegångsbalken (RB) finns regler om vilandeförklaring av mål när en tingsrätts beslut under rättegången överklagas. Har en part som enligt 49 kap. 4 § RB anmält missnöje med tingsrättens beslut under rättegången hänvisats att överklaga beslutet särskilt, skall målet vila till dess att överklagandet prövats. Rätten får dock bestämma att förberedelsen i målet skall fortsätta. Anmäler någon missnöje enligt 49 kap. 6 § RB, får rätten förklara målet vilande till dess att överklagandet har prövats, om det finns särskilda skäl. I andra fall får ett överklagande av en tingsrätts beslut under rättegången emellertid inte leda till att målets behandling skjuts upp.

Tingsrättens beslut den 22 januari 2002 var ett beslut som fick överklagas särskilt. Av den nyss nämnda bestämmelsen följer att överklagandet inte fick leda till att målets behandling sköts upp. Trots detta vidtogs, från det att akten översändes till hovrätten den 12 februari 2002 till dess att den återkom till tingsrätten den 22 maj 2003, inte några åtgärder i syfte att driva målet framåt.

För att det skall vara möjligt att fortsätta handläggningen av ett mål när ett beslut under rättegången överklagas krävs självfallet att tingsrätten har tillgång till handlingarna i målet. I detta fall hade akten översänts till hovrätten i samband med att beslutet överklagades. Jag vill därför erinra om bestämmelsen i 35 § förordningen (1996:271) om mål och ärenden i allmän domstol enligt vilken domstolen skall, om ett avgörande överklagas, utan dröjsmål sända sin akt till den högre domstolen. När avgörandet inte innebär att målet har prövats slutligt, är det dock tillräckligt att domstolen i original eller kopior sänder de handlingar som hänför sig till överklagandet.

Sollefteå tingsrätt borde således ha översänt kopior av relevanta handlingar tillsammans med överklagandet till hovrätten och fortsatt handläggningen av målet. Ångermanlands tingsrätt borde, sedan målet överflyttats dit, ha begärt att återfå handlingarna från hovrätten för att kunna avsluta förberedelsen, hålla huvudförhandling och avgöra målet.

Inte heller sedan akten återkommit till tingsrätten i maj 2003 vidtogs några handläggningsåtgärder i syfte att föra målet framåt förrän den 8 januari 2004 då kallelser till huvudförhandling expedierades. Den 17 februari 2004 hölls huvudförhandling och den 2 mars 2004 meddelades dom i målet.

I likhet med tingsrätten anser jag att åtgärder för målets fortsatta handläggning borde ha vidtagits tidigare än som skedde när akten återkom till tingsrätten och att AA:s skriftliga förfrågan om målets fortsatta handläggning, som kom in till tingsrätten den 12 mars 2003, skulle ha besvarats.

Tingsrätten kom att meddela dom närmare fem år efter det att målet hade inletts. Under dessa år har det vid olika tillfällen och av olika anledningar varit uppehåll i handläggningen under mer än tre års tid. En sådan handläggning är helt oacceptabel.

Med den kritik som ligger i det ovan anförda avslutas ärendet.